

УДК 343.91:351.74/.76:343.35

С.П. ЛЮЛЬКО,

провідний науковий співробітник відділу досліджень
проблем злочинності у сфері службової діяльності та корупції
Науково-дослідного інституту Національної академії
прокуратури України

СЛУЖБОВІ ЗЛОЧИНИ ПРОКУРОРІВ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, УМОВИ ТА МОТИВАЦІЯ

Анотація. У статті розглянуто негативні наслідки, які заподіюються службовими злочинами прокурорів, окреслено їх коло, виокремлено загрози від їх вчинення, надано оцінку існуючим на сьогодні факторам, що можуть їм сприяти та спрогнозовано можливі наслідки від їх вчинення. Відзначено, що службова злочинність в органах прокуратури України через її гостроту й політичну спрямованість часто стає темою різних спекуляцій, у тому числі із залученням засобів масової інформації. Акцентовано увагу на заходах метою яких є локалізації наявних і можливих проявів службових злочинів з боку прокурорів. Розглянуто службову злочинність прокурорів як явище, якому притаманні індивідуальні характерні риси як з огляду на підвищену суспільну небезпеку цієї категорії злочинів, так і на специфіку суб'єктів їх вчинення. Звернуто увагу на латентність цього явища та передбачено ймовірність збільшення кількості (в т.ч. виявлених) злочинів цієї категорії з огляду на запровадженні заходи із реформування системи органів прокуратури України. З числа загально-притаманних мотивів вчинення злочинів було виокремлено мотиви, характерні для службової злочинності прокурорів, кримінологічний аспект якої на даний час не знайшов свого ґрунтовного відображення в роботах науковців та практиків України. Зроблені в ході дослідження напрацювання, можуть бути використані при розробці заходів із профілактики службових злочинів в органах прокуратури України. Одночасно звернуто увагу на невідкладному запровадженню заходів, які не потребують додаткових видатків з державного бюджету, котрі можуть запобігти проявам службово-корупційних злочинів, вчинюваних прокурорами на сучасному етапі.

Ключові слова: прокуратура, детермінанти злочинів, службові злочини, корупція, заходи запобігання, реформування, правопорушення прокурорів, мотивація злочинної поведінки, профілактика.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Проблема неухильного виконання законів прокурорами України при виконанні своїх службових обов'язків набуває нині великого значення.

Неправомірною поведінкою прокурорів не тільки викликає негативний суспільний резонанс, але й підриває засади правової держави, перешкоджає побудові громадянського суспільства, реалізації принципу рівності всіх перед законом, заінтересованості населення у підтриманні правопорядку,

мотивації поваги до закону. Правопорушення прокурорів торкаються інтересів багатьох громадян, тому що вони сприяють формуванню моральних деформацій, які мають істотний криміногенний потенціал.

На жаль, це явище характеризується високим рівнем латентності. Факти зловживання владою або службовим становищем, перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, службове підроблення, службова недбалість, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, незаконне збагачення, зловживання впливом у сфері службової діяльності прокурорів негативно впливають на імідж усєї системи органів прокуратури України, сприяють зростанню недовіри громадян України до здатності органів прокуратури забезпечити належне виконання конституційних функцій.

Крім того, не можна не враховувати того, що службова злочинність в органах прокуратури України через її гостроту й політичну спрямованість часто стає темою різних спекуляцій, у тому числі із залученням засобів масової інформації. Тому вивчення питань детермінант та мотивації злочинів, що вчиняються прокурорами у сфері службової діяльності, має надати інформацію, яка формувала б об'єктивну картину про їх поширеність і форми прояву, а отже — сприяла підвищенню авторитету прокуратури в очах громадськості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Вагомий внесок у дослідження кримінально-правової характеристики злочинів цієї категорії зробили такі українські та зарубіжні науковці, як П.П. Андрушко, О.Ф. Бан-

тишев, В.М. Бурдін, Б.В. Волженкін, Д.М. Горбачов, О.О. Дудоров, З.А. Загинея, О.О. Кваша, В.М. Киричко, О.М. Литвак, О.М. Литвинов, Р.Л. Максимович, М.І. Мельник, В.А. Мисливий, В.О. Навроцький, А.С. Нерсисян, В.І. Осадчий, А.В. Савченко, О.Я. Светлов, Є.Д. Скулиш, Т.І. Слуцька, М.І. Хавронюк, В.Г. Хашев, Ю. І. Шиндель, А.В. Шнітенков, О.М. Юрченко, П.С. Яні, Н.М. Ярмиш, О.Д. Ярошенко та ін.

Слід зазначити, що проблема злочинності прокурорів у сфері службової діяльності раніше спеціально не досліджувалася. Аналіз наукових праць М.І. Ануфрієва, О.Ф. Бантишева, О.М. Бандурки, І.А. Гельфанда, А.А. Герцензона, О.Ф. Гіди, І.П. Голосніченка, Е.О. Дідоренка, Є.В. Додіна, М.М. Дорогих, Б.В. Здравомислова, А.Ф. Зелінського, В.Ф. Кириченка, Я.Ю. Кондратьєва, П.П. Михайленка, Г.О. Омельченка, О.Я. Светлова, М.І. Хавронюка, О.Н. Ярмиша та інших провідних вчених говорить про те, що вивчалися лише окремі аспекти правопорушень у правоохоронних органах.

Мета і завдання дослідження. На підставі проведеного дослідження з'ясувати причини, умови та мотивацію вчинення службових злочинів прокурорами в сьгоднішніх умовах та окреслити пріоритетні напрямки їх профілактики.

Матеріали і методи досліджень. Висновки ґрунтуються на інформації офіційного веб-сайту Генеральної прокуратури, формально-юридичному методі аналізу законів України, відомчих нормативних актів та системно-структурному аналізі службової злочинності в цілому у працях кримінологів з урахуванням специфіки діяльності прокурорів.

Результати досліджень. Побудова демократичної правової держави (що

відповідає нормам Конституції) потребує створення дієвої системи правоохоронних органів, яка б забезпечувала реалізацію функцій держави та розвиток громадянського суспільства. Ситуація в країні сьогодні характеризується рядом проблем: наявність протиріч у законодавстві, недостатньо ефективна діяльність, зниження престижу правоохоронних органів та зростання недовіри до них населення, невідповідність соціального та правового становища співробітників тощо. Однак, процеси реформування правоохоронних органів, зумовлені потребами їх більш активної участі у вирішенні перспективних та поточних проблем життєдіяльності українського суспільства набули незворотного характеру.

Перебування України в Раді Європи та перспектива входження до Євросоюзу вкотре підтверджують гостру необхідність адаптації її правових інститутів до норм Європейського співтовариства, згідно з якими правоохоронні структури мають дещо змінити свої роль та функції шляхом перетворення на органи, що відповідатимуть демократичним, європейським стандартам. В свою чергу, реалізація таких важливих пріоритетів національних інтересів, як інтеграція України до європейського політичного, економічного, правового простору, вимагає удосконалення законодавчого забезпечення демократичного розвитку країни, насамперед у правоохоронній сфері. Затверджені Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1699 «Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» у своїх положеннях опосередковано критикують декларативність змісту Національної антикорупційної стратегії на 2011-2015 роки за відсутність чітких індикаторів стану та ефек-

тивності її виконання та, за опосередкованої мету, визначають — «створення в Україні системи прийняття рішень щодо антикорупційної політики на основі результатів аналізу достовірних даних про корупцію та чинників, які до неї призводять, зокрема статистичних спостережень, моніторингу виконання цих рішень та їх впливу на стан справ з питань запобігання корупції...». При цьому наголошується на забезпеченні достатніх гарантій незалежності у діяльності прокурорів у поєднанні зі зміною принципів формування територіальної мережі органів прокуратури з метою ліквідації корупціогенних чинників у вигляді «корупційних альянсів» місцевих органів виконавчої влади, прокуратури, міліції та судів. Однак, це лише констатація наслідків, передумовами виникнення яких є запозичення на рівні держави аспектів такого соціально-економічного явища, як глобалізація. І найгірші прогнози збуваються у випадках зрощення фінансових можливостей оргзлочинності та процесуальних повноважень прокурора на корупційному підґрунті. Визначення в Кримінальному Кодексі України корупції не як конкретного злочину, а окреслення кола злочинів, що можуть носити характер корупційних правопорушень вдалося завдяки внесенню змін до ст. 45 та Розділу 17 Кримінального кодексу України [2]. Не заглиблюючись у питання повноти цього кола злочинів та нюансів їх віднесення чи невіднесення до кримінально-караних корупційних правопорушень зазначимо, що прокурори можуть нести відповідальність за вчинення наступних злочинів у сфері службової діяльності: зловживання владою або службовим становищем [3], перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, службове підроблення [4],

службова недбалість, прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою [5-6], незаконне збагачення, зловживання впливом. Серед них 57% носять саме характер корупційних і можуть бути визначені як службово-корупційні склади злочинів, які притаманні прокурорам. Однак, це є лише одним із аспектів службових злочинів, вчинюваних прокурорами і не всі вони безумовно вчинюються з корисливих мотивів і обов'язково у якості «резидентів» організованих злочинних угруповань чи олігархічних кланів. Дослідження сучасної кримінологічної науки свідчить, що криміногенні фактори службових злочинів досить численні і різноманітні і визначаються істотними змінами у соціально-економічному житті суспільства і за сутністю характеристикою поділяються на п'ять основних груп: політичні, економічні, організаційно-управлінські, соціально-психологічні та правові фактори [7, 306]. Слід відмітити, що вищенаведені фактори за своїм змістом беззаперечно впливають на рівень службово-корупційної злочинності прокурорів. Однак, беззаперечна наявність цих чинників в умовах сьогодення не дає підстави стверджувати щодо вагомої мотивації кожного без винятку прокурора до вчинення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності і потребує додаткового аналізу, оскільки мотивація — це процес внутрішньої (суб'єктивної) детермінації дій [8, с. 101] і носить індивідуальний характер.

Досить змістовною видається класифікація злочинців, яка дана Г.М. Мінковським із використанням різних видів мотивації [9, с. 142-143]. З їх числа доцільно виокремити ті мотиви, що можуть бути притаманними прокурорам, а саме:

а) корисливі, тобто спонукають до особистого збагачення;

б) прагнення підтримати рівень комфорту, що відповідає вимогам престижу в службовому або побутовому середовищі, до якого належить особа;

в) зневажливе ставлення до норм соціальної поведінки, які заважають здійсненню особистих планів, прагнень, бажань, амбіцій;

г) агресивність або жорстокість як самоціль, прояв перекрученої потреби в самоствердженні, самореалізації.

В контексті вищенаведеного виокремлення мотивів їх слід уніфікувати наступним чином: корисливо-злочинні; відомчо-корпоративні; морально-деформовані; ситуативні.

Корисливо-злочинні мотиви. На сьогодні відмічається тенденція до зростання корисливих мотивів службових злочинів за рахунок як погіршення матеріального становища прокурорів, так і чинників, пов'язаних із реформуванням структури загалом. У даному контексті ставити питання про припинення процесу реформування як каталізатора потягу до отримання неправомірної вигоди з огляду на невпевненість у майбутньому є безглуздом. Питання лише в тому, скільки таких випадків буде виявлено і відповідним чином задокументовано до моменту, коли на державному рівні буде визнано, що процес реформування завершено, а громадськість надасть оцінку якості проведених заходів. Акцент в даному випадку робиться на тому, що невпевненість у майбутньому, реформування та процеси люстрації загострюють корисливо-злочинний мотив службової злочинності прокурорів.

Загалом корупційна поведінка, як правило, проявляється у двох формах. Перша з них полягає у відхиленні особи, уповноваженої на виконання функцій держави, у своїй службовій

діяльності від норм, встановлених правовими актами. Йдеться про зміну мотивації діяльності, ціннісних орієнтацій, трансформацію законослухняної особи в корупціонера. Займаючи певну посаду, така особа вважає за можливе неправомірно використати надані їй повноваження у власних інтересах чи інтересах інших осіб. При цьому відбувається поступове нарощування інтенсивності корумпованої поведінки, в результаті чого особа твердо стає на злочинний шлях, виявляючи все більш небезпечні корупційні прояви.

Друга форма корумпованої поведінки характеризується тим, що зайнявши відповідну посаду, особа вже зорієнтована на протиправне використання владних повноважень для наживи. Тобто вона цілеспрямовано йде до влади, щоб вчиняти корупційні злочини [10, с. 30].

В основі цієї мотивації лежать користолюбство, прагнення наживи, зажерливість, влада грошей чи матеріальних цінностей тощо. Ці мотиви притаманні тим службовим злочинам прокурорів, які вчиняються через корисливі спонукання або цілі.

Висока суспільна небезпека таких злочинів полягає у стійкій криміногенній установці правопорушників. Оскільки головним в їх житті виступають гроші чи матеріальні цінності, то даний тип особи внутрішньо готовий до вчинення будь-якого злочину заради досягнення своєї мети.

У цьому відношенні характерним є приклад, коли працівниками прокуратури Київської області спільно з співробітниками ГУБОЗ МВС України викрито прокурора Обухівського району, який вступив у позаслужбові стосунки з групою осіб з метою вимагання неправомірної вигоди у підприємця у вигляді земельної ділянки.

Ще одним небезпечним аспектом діяльності «корисливо-мотивованих» прокурорів є те, що на них дуже часто роблять ставку кримінальні структури з метою «вербування» на свій бік. У хід тут ідуть не стільки насильницькі методи впливу, скільки привабливі обіцянки та підкуп. Представники криміналітету добре розуміють, що встановлення контактів із такими людьми значно спрощується за формулою «товар — гроші — товар». Слід зауважити, що аналогічним чином діють і представники як політичних рухів, так і бізнес-структур.

Відомчо-корпоративні мотиви пов'язані як із системними недоліками функціонування як всієї правоохоронної системи, так і прокуратури зокрема, у поєднанні із почуттями колективізму, які завжди віталися в будь-якому соціумі. Особливістю цієї мотивації є впевненість у тому, що правопорушення, на які вони йдуть у своїй службовій діяльності, «необхідні для блага суспільства і держави або якимось чином виправдані їхніми інтересами» [11, с. 438].

Критерії оцінки роботи органів прокуратури прямо пов'язані зі статистичними показниками, що спонукає до різноманітних зловживань та штучного їх завищення. Разом із тим, схема організації та функціонування правоохоронних органів хоча і зазнала певного реформування, однак, як і раніше, залишається у рамках традиційного підходу, орієнтованого на силові методи як основний вид правоохоронної діяльності. Безумовно є всі підстави стверджувати, що новий Кримінально-процесуальний кодекс та новий Закон України «Про прокуратуру» певним чином локалізують «необґрунтовано» розширені повноваження прокуратури радянського зразку. Однак зазначене питання є дискусійним і не є предме-

том цього дослідження і цікавить лише з погляду сталості «корпоративної етики» в органах прокуратури, історія якої безумовно виходить за межі часового проміжку існування незалежної України.

Культивації відомчо-корпоративних мотивів злочинної поведінки сприяє властива деяким особам готовність іти на порушення закону на угоду своїм колегам по службі і, насамперед, керівнику, від якого на пряму залежить просування по службі, можливість одержання вищої посади, позачергового класного чину звання тощо. За певних умов стосунки як керівника, так і колективу до окремого співробітника можуть набувати характеру або підтримки, або повного його ігнорування, створення різноманітних ускладнень та виживання із колективу.

Формуванню відомчо-корпоративних мотивів сприяє також кругова порука прокурорів, яка посилює впевненість у своїй безкарності, породжує безвідповідальне ставлення до виконання своїх обов'язків.

Прикрашання дійсного стану злочинності загалом у державі чи окремії адміністративній одиниці за допомогою спотворення статистичних даних, фальсифікування матеріалів кримінальних проваджень, застосування незаконних методів не вичерпують перелік порушень законності у діяльності прокурорів. Відомчо-корпоративні мотиви через низький професіоналізм стають свого роду виправданням злочинних дій. Показовим у цьому плані є приклад, коли затримані громадяни слідчими підрозділів ГУ МВС України в м. Києві та працівниками прокуратури м. Києва безпідставно притягувалися до кримінальної відповідальності за нібито активну участь у масових заворушеннях, а саме за вчинення підпалів, знищення майна, опір представ-

никам влади, а слідчі судді районних судів м. Києва, за наслідками розгляду необґрунтованих клопотань слідчих і прокурорів, за відсутності підстав, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України, протиправно обирали незаконно притягнутим до кримінальної відповідальності громадянам запобіжний захід — тримання під вартою. В даному випадку Управлінням з розслідування особливо важливих справ Головного слідчого управління Генеральної прокуратури України досудове розслідування у кримінальному провадженні за ч. 1 ст. 364, ч. 1 ст. 366, ч. 1, 2 ст. 371, ч. 2 ст. 372 КК України за підозрою трьох слідчих Солом'янського РУ ГУ МВС України в м. Києві та прокурора прокуратури вказаного району за фактами зловживання службовим становищем посадовими особами правоохоронних органів та прокуратури, службового підроблення, завідомо незаконного затримання, завідомо незаконного тримання під вартою та притягнення завідомо невинних до кримінальної відповідальності досудове слідство завершено.

У цьому і полягає суспільна небезпека корпоративної кругової поруки, яка вже навіть вийшла за межі відомчої корпорації, оскільки органи прокуратури володіючи інтелектуальним потенціалом, обмежені на відміну від МВС та СБУ у потенціалі процесуальному на кшталт оперативно-розшукової діяльності. Виникаюча впевненість у безкарності зрештою призводить до вчинення службових злочинів. Затвержені Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1699 «Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» у своїх положеннях наголошують на забезпеченні достатніх гарантій незалежності у діяльності

прокурорів у поєднанні зі зміною принципів формування територіальної мережі органів прокуратури з метою ліквідації корупційних чинників у вигляді «корупційних альянсів» місцевих органів виконавчої влади, прокуратури, міліції та судів.

Морально-деформовані мотиви характеризуються негативним ставленням особи до загальнолюдських цінностей, державних інституцій, економічного ладу тощо. В їх основі лежать виокремлені ціннісні орієнтації та незадоволені соціальні потреби за відсутності якихось інтересів позитивного плану. Тут простежується чітко виражена антисуспільна спрямованість особи, її переконаність у правильності своїх принципів, яка іноді доходить до фанатизму, а також ретельна продуманість методів злочинної діяльності. Ця мотивація на відміну від вищерозглянутих є найбільш небезпечною, бо такий прокурор не потребує впливу сторонніх чинників та корпоративної деформації, оскільки і через наявні моральні мотиви може сам ініціювати інтерес до себе з боку криміналітету фактично пропонуючи свою послугу.

При цьому слід зазначити, що з огляду на заходи, спрямовані на реформування органів прокуратури, скорочення чисельності та конкурсні засади призначення на посади прокурорів моральна деформація прокурорів набиратиме обертів з огляду на фактичне сприйняття дійсності через власне усвідомлення непотрібності державі у поєднанні з острахом не пройти відповідне тестування. Безумовно зарано давати виважену оцінку майбутнім подіям, але є достатні підстави стверджувати, що існуватиме певний відсоток нинішніх прокурорів, які навіть не будуть проходити відповідне тестування та використовують

залишок часу для вчинення неправомірних дій злочинного (переважно корисливого) характеру, спрямованого на формування собі безтурботного майбутнього, непов'язаного з роботою в органах прокуратури.

Ситуативні мотиви. Якщо попереднім різновидам мотивів притаманна чітко виражена корислива, корпоративна та моральна деформація особи, що характеризується загальною спрямованістю на реалізацію своїх «принципів» або задоволення потреб, то для ситуативного типу визначальну роль відіграє конкретна життєва ситуація. Стосовно працівників прокуратури, які вчинили службові злочини, ситуація найчастіше не просто несе в собі риси суперечливості між суцим і належним, а має гостроконфліктний характер. Негаразди на роботі, образи, погрози, провокації, складне сімейне становище, навіть випадковий збіг несприятливих життєвих обставин можуть слугувати спонукую до вчинення службового злочину. Хоча слід зауважити, аналіз повідомлень у ЗМІ щодо отримання неправомірної вигоди прокурорами не дає підстави стверджувати, що потребою у ньому виступали необхідність забезпечення коштами учасників антитерористичної операції або волонтерів. Тому ситуативний тип не можна розуміти спрощено, як жертву фатального збігу обставин, однак, вчинення злочину у сфері службової діяльності під впливом несприятливої ситуації також вказує на певні вади морально-психологічних якостей особи.

Людину, віддану справі служіння закону, ніяка ситуація не може штовхнути на вчинення злочину. Отже, ситуативні мотиви хоча й виникають під впливом несприятливих обставин, але також виявляють приховані негативні властивості особи, за відсутності

яких взаємодія не могла би відбутися. Наприклад, слідчими Управління з питань представництва інтересів громадянина або держави в суді, протидії злочинності та корупції на тимчасово окупованій території півострова Крим Генеральної прокуратури України розслідується кримінальне провадження щодо вчинення колишніми працівниками прокуратури Автономної Республіки Крим злочину, передбаченого ч. 1 ст. 111 КК України (державна зрада, тобто надання іноземній державі та її представникам допомоги у проведенні підривної діяльності проти України). Зокрема встановлено, що ці працівники прокуратури всупереч вимогам законодавства України, порушуючи Присягу працівника прокуратури України, після анексії Російською Федерацією півострова Крим перейшли на службу до незаконно створеної прокуратури Республіки Крим та виконують вказівки і розпорядження так званих керівників зазначеної прокуратури анексованого Російською Федерацією Криму. Безумовно, наведене не свідчить про вчинення ними конкретних службових злочинів, однак остаточну відповідь на це зможе дати лише слідство.

Безумовно, службова злочинність прокурорів характеризується високим рівнем латентності. Однак, з огляду на те, що факти злочинів у сфері службової діяльності вчинювані прокурорами сприяють зростанню недовіри громадян до здатності органів прокуратури забезпечити належне виконання конституційних функцій — запобігання, злочинам цієї категорії, повинне стати основоположним етапом у боротьбі як корупцією, з огляду на функції прокуратури згідно чинної Конституції [12] так і локалізацією загроз які виникають в їх результаті від порушення порядку здійснення правосуддя до негативних чинників, які псують імідж проку-

ратури. Лише внутрішня ефективна боротьба з корупцією у лавах органів прокуратури дозволить державі впроваджувати як відповідні реформи так і забезпечувати правопорядок [13]. В контексті змісту даної статті слід відмітити, що в першу чергу, потребує удосконалення системи законодавства щодо забезпечення максимальної прозорості діяльності органів прокуратури, оптимізації правових норм, ліквідації двозначностей у їх трактуванні, суперечностей та численних відсилко до відомчих актів, заборони будь-якого відомчого трактування загальнодержавних правових норм. Необхідно систематично висвітлювати діяльність органів прокуратури у засобах масової інформації та інших друкованих виданнях, зважаючи на важливе значення розвитку інформаційно-освітніх програм для населення, які б показували загрозу службово-корупційної злочинності у правоохоронних органах в цілому, і органах прокуратури зокрема, для нормальної життєдіяльності держави та громадян, сприяли б вмінню протистояти і вірно реагувати на корупційні дії.

Висновки і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку: Отже, як підсумок, слід акцентувати увагу на невідкладному запровадженню заходів, які не потребують додаткових видатків з державного бюджету (за винятком соціальних, хоча це питання теж є дискусійним з огляду на перспективи скорочення штатного розпису органів прокуратури), котрі можуть запобігти проявам службово-корупційних злочинів, вчинюваних прокурорами на сучасному етапі. Ці дії слід запроваджувати в ході розробки та виконання планових заходів із впровадження положень стратегії реформування органів прокуратури [14] на загальнодержавному

рівні, котрі будуть базуватимуться на безкомпромісній боротьбі з корупцією та самоочищенні органів прокуратури.

Щодо питань мотивації злочинної поведінки прокурорів доречно зробити такі висновки:

по-перше, наведена класифікація мотивів вчинення службових злочинів прокурорами носить певною мірою більш ніж умовний характер і не охоплює всього різноманіття особистісних їх властивостей, сформованих як до початку роботи, так і внаслідок так званої професійної деградації. Можуть бути і перехідні типи у вигляді змішування варіантів із розглянутих. До того ж, будь-яка класифікація не може бути придатною для всіх нюансів людської поведінки. Однак

практична цінність типології полягає в тому, що вона інтегрує особистісні якості злочинця, відображає їх сутність і дає орієнтири як для профілактичної роботи, так і для дослідження слідчим питання мотиву вчинення злочину. Тим самим створюються умови для вивчення конкретної особи, з'ясування її мотивації та, як наслідок, вибір заходів щодо реалізації обраної міри запобіжного заходу чи міри покарання;

по-друге, запобігання мотивоутворюючим чинникам злочинної поведінки прокурорів потребує подальшої наукової розробки задля створення ефективної системи профілактики службових злочинів в органах прокуратури України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рішення розширеного засідання колегії Генеральної прокуратури України від 2 серпня 2014 року «Про підсумки роботи органів прокуратури України у першому півріччі 2014 року та заходи, спрямовані на підвищення ефективності їх діяльності, основні завдання на наступний період» // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/kol2014.html?_m=publications&_t=cat&id=114872
2. Кримінальний кодекс України // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Слідчим та прокурорам, які незаконно притягнули до кримінальної відповідальності двох осіб за подіями Євромайдану, оголошено про підозру. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=148215&fp=330
4. У справі В. Лозінського повідомлено про підозру колишньому прокурору Київської області. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=148039&fp=340
5. У Дніпропетровську під час одержання хабара викрито працівника прокуратури // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=150004&fp=210
6. Викрито прокурора Обухівського району на вимаганні неправомірної вигоди // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=149028&fp=290
7. Кримінологія: підручник/В.В.Голіна, Б.М. Головін, М.Ю. Валуйська та ін.; за ред. В.В. Голіни, Б.М. Головіна. —Х.: Право, 2014. — 440 с.
8. Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С. Кримінологія: Курс лекцій. — К.: МАУП, 2002. — 296 с.
9. Кримінологія: Учебник /Под ред. Н.Ф.Кузнецовой, Г.М.Миньковского. — М.: Изд-во БЕК, 1998. — 566 с.
10. Курс кримінології: Особлива частина: Підручник: у 2 кн./ М.В. Корнієнко, Б.В. Рома-нюк, І.М. Мельник та ін.; За заг. ред.. О.М. Джужи. — К: Юрінком Інтер, 2001. — 480 с.
11. Шнайдер Г.Й. Кримінологія. — М.: Прогресс, Универс, 1994. — 501 с.
12. Конституція України // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

13. Давід Сакварелідзе: у Генеральній прокуратурі Україні розпочинається набір нових кадрів. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&t=rec&id=152557&ip=60

14. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://davidkiziria.wix.com/reform4p#!Відбулася-презентація-стратегії-реформування-Генеральної-прокуратури-України/cyucs/1>

Люлько С.П.

Службена преступность прокуроров в Украине: причины, условия и мотивация.

Аннотация. В статье рассмотрены негативные последствия, которые причиняются служебными преступлениями прокуроров, определены их круг, выделены угрозы их совершения, дана оценка существующим на сегодня факторам, которые могут им способствовать и спрогнозировано возможные последствия от их совершения. Отмечено, что служебная преступность в органах прокуратуры Украины из-за ее остроты и политической направленности часто становится темой различных спекуляций, в том числе с привлечением средств массовой информации. Акцентировано внимание на мероприятиях целью которых есть локализации имеющихся и возможных проявлений служебных преступлений со стороны прокуроров. Рассмотрены служебную преступность прокуроров как явление, которому присущи индивидуальные характерные черты, учитывая повышенную общественную опасность этой категории преступлений, так и специфику субъектов их совершения. Обращено внимание на латентность этого явления и предусмотрено вероятность увеличения количества (в т.ч. выявленных) преступлений этой категории с учетом введения мер по реформированию системы органов прокуратуры Украины. Из числа общих мотивов совершения преступлений были выделены мотивы, характерные для служебной преступности прокуроров, криминологический аспект которой в настоящее время не нашел своего основательного отражение в работах ученых и практиков Украины. Сделанные в ходе исследования наработки, могут быть использованы при разработке мероприятий по профилактике должностных преступлений в органах прокуратуры Украины. Одновременно обращено внимание на неотложном внедрении мероприятий, которые не требуют дополнительных расходов из государственного бюджета, которые могут предотвратить проявления служебно-коррупционных преступлений, совершаемых прокурорами на современном этапе.

Ключевые слова: прокуратура, детерминанты преступлений, служебные преступления, коррупция, меры предотвращения, реформирования, правонарушения прокуроров, мотивация преступного поведения, профилактика.

Lulko S.

Office crimes by prosecutors in Ukraine: reasons, conditions and motivation.

Summary. The article investigates negative effect brought by prosecutor's office crimes, determines their area, separates threats from their actions, estimates current factors contributing to such actions and makes estimation of possible results of criminal activity. It was pointed out that office crimes in prosecutors' offices of Ukraine due to its acuteness and political orientation often become the topic for different speculations, and in particular, involving mass media. A special focus is made on the actions aimed at localization of actual and possible exercising of office crimes by prosecutors. Office crimes were considered as phenomena characterized by individual features taking into account both increased social danger of such category of crimes and specific nature of the objects in action. It was emphasized on this phenomenon latency and proposed a forecast for probability of criminal actions number growth (including identified actions) considering the implementation of the actions on reforming of prosecutor's office of Ukraine. The motives typical for prosecutors' office crimes which criminological aspects have not found its well-grounded description in Ukrainian researchers' and experts' works were separated from general specific motives for committing crimes. The experience obtained in the course of investigation can be used for working out the actions on office crimes prevention in prosecutor's office of Ukraine. At the same time it was pointed to urgent implementation of the measures which do not need additional expenses from the government budget, but which nowadays can prevent from any facts of office and corruption crimes committed by prosecutors.

Keywords: prosecutor's office, crime determinants, office crimes, corruption, preventive measures, reformation, prosecutors lawlessness, motivation for criminal behaviour, prevention.